

Helsingin vanhusneuvosto ja
Helsingin Eläkeläisjärjestöt HEJ ry järjestävät
avoimen yleisötilaisuuden

ASUMISTA JA AIVOTERVEYTTÄ

24.10. klo 12.30-15.00.

- 12.30-12.45 Vanhusneuvoston ja HEJ ry:n tervehdys**
Auni-Marja Vilavaara, Helsingin vanhusneuvosto
Airi Saarela, Helsingin Eläkeläisjärjestöt HEJ ry
- 12.45-13.15 Yhteisöllinen asuminen**
Riina Lilja ja Niina Vesa
Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala
- 13.15-13.45 Ikääntyneiden asuminen Helsingissä**
Marko Timonen
Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala
- 13.45-14.00 Jaloittelutauko**
- 14.00-15.00 Aivot mielekkäässä liikkeessä kaiken ikää**
Kiti Müller, aivotutkija

Vanhusneuvoston ja HEJ ry:n tervehdys

Auni-Marja Vilavaara
Helsingin vanhusneuvosto

Airi Saarela
Helsingin Eläkeläisjärjestöt HEJ ry

Helsingin Eläkeläisjärjestöt HEJ ry

Esittely

Helsingin Eläkeläisjärjestöt HEJ ry

- Helsingin Eläkeläisjärjestöt HEJ ry on seitsemän (7) helsinkiläisen eläkeläisjärjestön muodostama yhdistys. Sen tarkoituksena on toimia ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi, yhteiskunnallisen arvostuksen kohottamiseksi, pitää yllä yhteistoimintaa alueensa eläkeläisyhdistysten kanssa sekä lisätä yhteisöllisyyttä.
- HEJ ry seuraa Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystalvveluita, asumismuotoja liikuntapalveluita sekä HSL: n toimintaa ja joukkoliikennepalveluita.
- Jäsenjärjestöjen tilaisuuksissa tiedotetaan ja selvitetään kaupungin ja muiden toimijoiden ikäihmisille tärkeistä palveluista.

Helsingin Eläkeläisjärjestöt HEJ ry

- ▶ HEJ ry:n jäsenjärjestöjä ovat
  - Eläkeliiton Helsingin piiri ry
  - Eläkeläisten Helsingin Aluejärjestö ry
  - Eläkkeensaajien Keskusliiton Helsingin piiri ry
  - Helsingin kansallinen senioripiiri ry
  - Helsingin Senioriopettajat ry
  - Helsingin kunnalliset eläkeläiset ry
  - Samrådet i SPF Helsingfors rf
- ▶ HEJ: n jäsenjärjestöjen jäsenmäärä on noin 9500.

Helsingin Eläkeläisjärjestöt HEJ ry

- Eri puolilla kaupunkia toimivat jäsenjärjestöjen noin 50 paikallisyhdistystä järjestävät jäsenistölle ja alueidensa ikäihmisille monipuolista liikunta-, kulttuuri-, kerho-, retki-, matkailutoimintaa sekä asiantuntijaluentoja.
- Tavoitteena on ikäihmisten hyvinvoinnin ja terveyden ylläpito ja lisääminen sekä yhteisöllisyyden edistäminen.

Helsingin Eläkeläisjärjestöt HEJ ry

➤ Kiitos!

- Lisätietoja verkosta: <https://helsinginelakelaisjarjestohej.yhdistysavain.fi/>

Yhteisöllinen asuminen Helsingin kaupungin iäkkäiden palvelussa

24.10.2024 Vanhusneuvosto

Esittelijänä:

Riina Lilja, Arviointipäällikkö

Niina Vesa, projektiasiantuntija

Helsinki

Kuvaaja: Kaisa Sunimento, Helsingin kaupunki

Sisältö

- Lakiperusta yhteisölliselle asumiselle
- Mitä on yhteisöllinen asuminen?
- Missä järjestetään yhteisöllistä asumista Helsingin kaupungilla?
- Palveluun hakeutuminen ja myöntämisen perusteet
- Kysymyksiä?

Kuva: [Peggy und Marco Lachmann-Anke Pixabaystä](#)

Lakiperusta yhteisölliselle asumiselle

- Sosiaalihuoltolaki 21 b § (26.8.2022/790) tuli voimaan 1.1.2023.
- Tarkoitetaan Helsingin kaupungin järjestämää asumista, jossa asiakkaalla on
  - esteetön asunto ja turvallinen asumisyksikkö
  - tarpeita vastaava asunto
  - tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa
- Järjestetään ikääntyneille henkilöille, joilla
  - toimintakyky on alentunut ja
  - hoidon ja huolenpidon tarve on kohonnut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavaan syyn vuoksi
- Voidaan toteuttaa samassa rakennuskokonaisuuden tiloissa ympärivuorokautisen hoivan kanssa (Sosiaalihuoltolaki 46 c §, 26.8.2022/790).

- Sijoittuu ”kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoidon välimaastoon”. Eli on ajatukseltaan lähempänä kotihoitoa kuin ympärivuorokautista hoitoa.
- **Tavoitteena** on tukea asiakkaita
  - elämään omannäköistä elämää ja ylläpitämään hyvinvointia, terveyttä ja ihmissuhteita
  - mahdollisimman itsenäiseen arjessa selviytymiseen
  - sosiaalista kanssakäymistä edistävään toimintaan
- Asiakkailta ja heidän läheisiltään on lähtökohtaisesti päävastuu asiakkaiden päivittäisten asioiden hoidossa ja kodinhoidollisissa tehtävissä. **Asiakas tekee toiminnot itse toimintakykynsä rajoissa ja asiakasta avustetaan niissä toimissa, joihin hän ei itse kykene.**

Kuvan luonnut Mika Ruusunen ja kuvannut Lille Santanen /Helsingin kaupunki

- Asiakkaan **asuminen ja palvelut järjestetään erikseen:**
  - **Vuokra-asunto** Helsingin kaupungin seniorikeskuksesta tai palvelutalosta.
    - Asunnon hallinta perustuu asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain (1995/481) mukaiseen vuokrasopimukseen.
  - **Palvelut järjestetään asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaan erillisinä sosiaalipalveluina:**
    - kotihoidon palveluun rinnastettavana palveluna (Sosiaalihuoltolaki 2014/1301 19 a §) ja
    - tukipalveluina (Sosiaalihuoltolaki 2014/1301 19 §).
  - **Kotihoitoon rinnastettavan (säännöllisen hoidon) toteuttaa Helsingissä kaupungin seniorikeskusten tai palvelutalojen oma henkilökunta asiakkaan tarpeen mukaisesti.**

Sosiaalista kanssakäymistä edistävä toiminta

- **Asiakkailla on mahdollisuus osallistua**
  - sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja ylläpitää sosiaalisia suhteita
  - mielekkääseen hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan
- **Toiminta on suunnitelmallista, tavoitteellista ja toteutetaan säännöllisesti**
  - Sisältö suunnitellaan yhdessä asiakkaiden kanssa ja heidän tarpeisiinsa ja toiveisiinsa perustuen.
  - Toiminta voi olla erilaista eri yksiköissä, ja sitä voidaan myös toteuttaa osittain yksikön ulkopuolella.
- **Yksikön vastuhenkilö vastaa, että yksikössä toteutuu sosiaalista kanssakäymistä edistävä toiminta**
  - Koordinointivastuu
  - Toiminnan voi toteuttaa yksikön henkilökunta, järjestöt, seurakunta, vapaaehtoiset.
- + Helsingin kaupungin palvelukeskuksissa on avointa sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa kaikille matalalla kynnyksellä ja ilmaiseksi, johon voi yhteisöllisen asumisen asiakas osallistua.

Kuva: Kaisa Sunimento/Helsingin kaupunki

Yhteisöllisen asumisen keskeiset erot ympärivuorokautiseen hoitoon verrattuna

1/2

- Asukkaalla vuokra-asunto, jonka hän kalustaa kokonaan itse.
  - Yksilölliset palvelutunnit, joiden perusteella asiakkaan laskutus muodostuu.
  - Tukipalveluita (ateria, siivous, hälytyskutsu), joista omat laskut.
  - Ateriat: valmistaa itse tai tukipalveluna puolihoito/ täyshoito.
  - Kaupassakäynti: käy itse/läheinen käy kaupassa tai tilaa itse tuotteet kaupasta.
  - Apuvälineet: apuvälinelainaamosta.
  - Siivous: asukas tai hänen läheisensä, tarvittaessa tukipalveluna.
  - Pyykkihuolto: asukas tai hänen läheisensä.
- **Tarvittaessa asiakasta autetaan edellä mainituissa asioissa, jolloin aika lasketaan asiakkaan palvelutunteihin.**

Yhteisöllisen asumisen keskeiset erot ympärivuorokautiseen hoitoon verrattuna

2/2

- Hoidolliset asiat: yksilöllisen tarpeen mukaan, jotka lasketaan asiakkaan palvelutunteihin.
- Lääkäriasiat: terveysaseman lääkäri, kriteerien täyttyessä kotihoidon lääkäri.
- Laboratoriopalvelut: terveysasemalla.
- Lääkitys: itse tai osana palvelutunteja, annosjakelu.
- Henkilökohtaiset tarvikkeet ja hoitotarvikkeet asiakas hankkii itse, pois lukien omahoitotarvikejakelusta saatavat tarvikkeet.

Yhteisöllinen asuminen Helsingin kaupungin seniorikeskuksissa ja palvelutaloissa

- **Hybridimallin mukaisesti** eli samassa asumisyksikössä on yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen hoidon asukkaita.
- **Kokonaan yhteisöllistä asumista tuottavat yksiköt**, joita tällä hetkellä ovat Töölön seniorikeskuksen Nostalgia-yksikkö (10 paikkaa) ja Syystien seniorikeskuksen A-osan yksikkö (24-30 paikkaa).
- Seniorikeskusten ja palvelutalojen oma henkilökunta tuottaa palvelun asiakkaille hoitoon ja avustamiseen asiakkaan tarpeen mukaisesti.

Yhteisöllisen asumisen palveluun hakeutuminen, myöntämisen perusteet ja palvelupäätökset

Yhteisöllisen asumisen palveluun hakeutuminen

- Esimerkiksi **ottamalla yhteyttä Seniori-infoon**, josta käsin lähdetään yhdessä asiakkaan kanssa pohtimaan tilannetta. Tarvittaessa selvittely jatkuu asiakasohjauksessa, josta käsin asiakkaalle tehdään **palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma**.
- Jos palvelutarpeen arvioinnissa **todetaan yhteisöllisen asumisen tarve**, käynnistetään **palvelun hakeminen**. Pääsääntöisesti **asiakas toimii itse hakijana**.
- Ennen yhteisöllisen asumisen hakemista **on huolehdittu** siitä, että asiakkaan toimintakykyyn merkittävästi vaikuttavat sairauksien **diagnosointi, hoito ja kuntoutus on toteutettu mahdollisimman hyvin** ja asiakkaan **terveydentila ja toimintakyky on vakiintunut**.
- **Kun asiakas hakee yhteisöllistä asumista alkaa SAS-prosessi (Selvitys, arviointi- ja sijoitu)**.
  - Yhteisöllisen asumisen päätöksen teon tukena käytetään yhteisöllisen asumisen myöntämisen perusteita, RAI-arviointia ja hoitavan lääkärin väliarviota. Lisäksi huomioidaan muut asiakkaan yksilölliset tarpeet.
- Asiakasohjauksen arvioivatyöpari (asiakasohjaaja/sosiaalityöntekijä) tekevät yhteisöllisen asumisen ratkaisun ja hoivapaikkakoordinaattorit tekevät tämän **perusteella yhteisöllisen asumisen palvelupäätöksen**.

Myöntämisen perusteet

1/2

Yhteisöllisen asumisen myöntämisen edellytyksenä on, että

- Asiakkaan tarpeisiin ei olla pystytty vastaamaan muilla keinoilla kuten, kotiin vietävillä palveluilla, tukipalveluilla, teknologisilla ratkaisuilla ja / tai läheisverkostolla tai muilla toiminnoilla esimerkiksi palvelukeskus- tai päivätoimintapalveluilla. Asiakkaalla on ollut kotihoidon palveluja käytössä ja hänellä ei ole ympärivuorokautisen hoidon tai laitosasumisen tarvetta.
- Asiakkaan toimintakyky on alentunut ja hänen hoidon ja huolenpidon tarpeensa on kohonnut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn vuoksi.
- Asiakas on ilmaissut oman halunsa muuttaa yhteisölliseen asumiseen.
- Asiakkaalla on psyykkiset, fyysiset, kognitiiviset ja sosiaaliset edellytykset asua yhteisöllisessä asumisessa:
  - Asiakas pystyy pääsääntöisesti toimimaan itse hakijana ja kykenee toimimaan yhteistyössä palvelujensa järjestämisessä.
  - Asiakas ymmärtää ohjeet ja hän selviytyy yön turvajärjestelyin tai ennalta sovituin seurantakäynnein.
  - Asiakas kykenee liikkumaan pääsääntöisesti omatoimisesti tai korkeintaan yhden ihmisen avun turvin.

Edellä olevan lisäksi asiakkaalla täytyy yksi tai useampi kohta:

- Asiakas kokee turvattomuutta ja/tai yksinäisyyttä ja/tai mielenterveysongelmat haastavat merkittävästi arjen selviytymistä.
- Asiakas tarvitsee arjen tukemiseksi säännöllisesti tai jatkuvasti sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa.
- Asiakkaalla on tarve esteettömälle asunnolle tai asumisolosuhteissa on jokin haaste.
- Asiakkaat, joilla on heikot resurssit järjestää asumistaan itse, esimerkiksi vaikean taloudellisen tilanteen vuoksi.

Myöntämisen perusteet

2/2

- Yhteisöllisen asumisen päätöksen teon tukena käytetään RAI (Resident Assessment Instrument) -arviointijärjestelmää ja hoitavan lääkärin väliarviota. Lisäksi huomioidaan muut asiakkaan yksilölliset tarpeet.

Yhteisöllisen asumisen RAI-kriteerit	
RAI-mittari	Helsingin yhteisöllisen asumisen RAI-kriteeri
Kognitiomittari CPS= kyky tehdä päivittäisissä tilanteissa päätöksiä. Asteikko on 0–6, jossa 0 = hyvää kognitiota ja 6 = kognition erittäin vaikeaan heikkenemistä.	CPS ≤ 2 ja
Toimintakykymittari ADL-H = arkisuoriutuminen, perustoiminnot. Asteikko 0–6. Mitä suurempi mittarin arvo on, sitä huonompi on asiakkaan toimintakyky perustoiminnoissa. 0 =itsenäinen ja 6 = täysin autettava.	ADLH 1–2 tai
Palveluntarveluokitus MAPLe5. Asteikko 1-5, jossa 1 = palveluntarve on vähäinen ja 5 = palveluntarve on erittäin suuri.	MAPLe > 2 tai
	Yksilölliset tekijät

Lähde: RAI-mittarien asteikkomäärittelyt otettu iRAI HC-mittarikäsikirja 26.10.2023

Kysymyksiä?

Kuva: <https://pixabay.com/fi/>

Kiitos!

Kuva: Niina Vesa/ Helsingin kaupunki

Ikääntyneiden asuminen Helsingissä

Marko Timonen
Sosiaali-, terveys- ja
pelastustoimiala

Ikääntyneiden asuminen

Ajankuvaa, Helsinki lokakuu 2024

Helsinki

Asuminen on helppoa – onko?

- Ikääntyminen ja asuminen / erityiskysymykset
- Portaat
- Hissit
- Raput
- Kynnykset
- Oven auki saaminen
- Oven kiinni saaminen
- Ikkunan auki saaminen
- Ikkunan kiinni saaminen
- Ruoan saaminen kotiin, mistä ja miten etc.

Mitä kohden olemme menossa?

- Entistä useampi ikääntynyt/ seniori asuu kotona pitkään – pidempään –
- Asumisen reunaehdot
- Omaiset / tukiverkostot – onko niitä olemassa?
- Koti on turvani – on ja ei

Turvallisuus ja koti

- Paloturvallisuus
- Tavaramäärä on usein riski, monella tapaa
- Ennakointi – mm. miten asumiskulut/ arjen laskut maksetaan?
- Avun vastaan ottaminen, mitä ja mistä?

Terveys ja asuminen

- Somaattinen terveys
- Psyykinen terveys
- Turvallisuuden tunne asumisessa
- Terveys ei ole itsestäänselvyys – eikä asuminen

Ylisukupolvinen asuminen

- Ikääntyneen henkilön luona asuu aikuinen lapsi, lapsenlapsi tai muu läheinen
- Tämä voi olla hyvä vaihtoehto – tai sitten ei

Ajan ilmiöitä

- Ikääntyneiden hädät
- Puutteelliset asumistaidot
- Elämisen ongelmat
- Muistisairaudet ja asuminen

**ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVA HENKIÖ
GERONTOLOGISESSA SOSIAALITYÖSSÄ**

Erytystä tukea tarvitsevat asiakkaat gerontologisessa sosiaalityössä – opas työntekijälle

Helsinki ja erityishaasteet

- **Yksinäisyys**
- **Asumisen kalleus**
- **Suuret tuloerot**

Mistä neuvoja?

- Seniori-Info puh. 310 44 556
- Siltasaarenkatu 2, Hakaniemi
- Asumisneuvojat/ kaupungin taloyhtiöt
- Terveysasemat
- Sairaaloiden sosiaalityöntekijät

Aivot mielekkäässä liikkeessä kaiken ikää

Kiti Müller, aivotutkija

Kiti Müllerin puheenvuorossa esiteltyihin asioihin pääsee tutustumaan osoitteissa:

<https://kitimuller.com/?p=814>

<https://kitimuller.com/?p=785>